

Amicus Curiae

Alkotmánybíróság
1535 Budapest, Pf. 773.

Hivatkozás: III/01838-0/2020 számú ügy

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az Alkotmánybíróság előtt III/01838-0/2020 számon folyamatban lévő, a Magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény (Mvtv.) 6. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapításáról szóló ügygel kapcsolatban az alábbiakban szeretnénk kifejezni a véleményünket.

Bevezető gondolatok

1. A bírói kezdeményezés sérelemdíj és kártérítés iránt indított per kapcsán érkezett az Alkotmánybírósághoz, melyben a felperesek arra hivatkoznak, hogy gyermekük veleszületett fejlődési rendellenessége kiszűrhető, illetve diagnosztizálható lett volna a terhesség 20. vagy 24. hetéig. Véleményük szerint az alperes által nyújtott elégtelen szakmai ellátás megfosztotta az anyát az önrendelkezés jogától, melyet ugyanezen törvény biztosít számára¹.
2. A felperesek utalnak arra, hogy a hivatkozott orvosi mulasztásokkal okozati összefüggésben nem a gyermek már magzati életben megjelenő fogyatékosága áll, hanem az, hogy az anya a tévedés miatt nem dönthetett a terhesség megszakításáról és élete elnehezült².
3. Az ügyben eljáró független szakértő véleménye szerint a születés után megjelenő fogyatékoságnak minősített jellemzők közül csak egy – a bal alkarcsontok hiánya – lehetett az adott vizsgálatokkal diagnosztizálható. A törvény által megfogalmazott „teratológiai ártalom 50%-a” nem egyértelmű, mégis alapot ad az önrendelkezési jogra hivatkozva a magzati élet kioltására.
4. A felperesek utalnak arra, hogy sérült a családtervezési joguk, mindenekelőtt az anya önrendelkezési joga.

Az emberi méltóság sérthetetlen

5. Alaptörvényünk II. cikke szerint

„Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogatástól kezdve védelem illeti meg.”

Minden embernek joga van az élethez. Hazánkban a törvények alapján sem az orvosok, sem a szülők nem válogathatnak az emberi életek közül, a gyermeket adottságaival együtt kell elfogadnunk. A különböző magzati korban elvégzett vizsgálatoknak **nem lehet célja az eugenika**, az egészségügyi szolgáltatók a fajnemesítésre visszavezethető eugenika gyakorlatában nem vehetnének részt. Márpedig az önrendelkezés mázával leöntött, emberi életek kioltására irányuló szelekció az eugenika gyakorlata a magyar nőgyógyászatban.

6. A minél egészségesebb és adottságaiban kiteljesedő emberi élet a cél, nem pedig valamiféle válogatás az emberi tulajdonságok között, melyekről akár már a magzati

1 <http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/EEAB8F25A965B838C12586180041F750> Letöltve: 2020. 11. 25.

2 <http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/EEAB8F25A965B838C12586180041F750> Letöltve: 2020. 11. 25.

korban tudomást szerezhettek a szülők vagy az orvosok. Véleményünk szerint az **eugenika gyakorlata jelenik meg a „teratológiai ártalom” kifejezésben, a - disszonánsan - magzati élet védelméről elnevezett törvényben.**

7. Egyetértünk a bírói kezdeményezéssel abban, hogy „az anyának biztosított jogosultság határait végső soron úgy kell meghatározni, hogy annak alapja az a világos szempontrendszer legyen, amely a magzat számára optimális lehetőségeket és garanciákat biztosít az extrauterin élet tekintetében”³. Hiszen **egy ember élete (a gyermeké) nem tehető mérlegre egy másik ember (az anya) élethelyzetével.**
8. Ahogyan az Alaptörvény II. cikke fogalmaz, az emberi méltóság sérthetetlen. Ez minden megfogant életre is vonatkozik. Ez visszahozza az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1046. számú ajánlásában, amely így fogalmaz:

„az emberi embriókat és magzatokat minden körülmények között az emberi méltóságból fakadó tisztelettel kell kezelni”⁴

A fentiekből is következik, hogy **a méhen belül fejlődő emberi lény méltósága sérthetetlen.**

A gyermek ember születése előtt és után

9. A születés előtti emberi élet védelméről markáns vélemények alakultak ki az utóbbi évtizedekben, részint az abortusz gyakorlatának, és ebből következően az érintettség kialakulásának köszönhetően. Anyákról lányaikra száll az abortusz kultúrája, mintegy önigazolást keresve korábbi tettekre, mely útra tudatosan vagy tudatlanul léptek. Ebből a generációról generációra öröklődő kultúrából az egyértelműség és a tisztánlátás jelenthet kiutat.
10. Mára már tudományosan is igazolt, hogy **az emberi élet a fogantatással kezdődik.** Alaptörvényünk szavai is ettől a pillanattól védik az életet. **Nincs olyan fázisa az ember fejlődésének, amire ésszerűen hivatkozva élete kioltható lenne.** Az embrionális korban lévő sejtállomány és a magzati korban lévő sejtállomány is ugyanaz az ember, aki 10, 20 vagy akár 50 év múlva lesz, csak fejlődésének egy korábbi szakaszáról beszélünk. **A fogantatást követően az emberi egyed genetikai állományában nem következik be olyan változás, ami megfosztaná őt emberi mivoltától.**
11. A hazánk által ratifikált nemzetközi egyezmények is védik a megszületendő életet és az emberi méltóságot. Az emberi jogok ezért nemcsak a már megszületett embereket illetik meg, hanem a születés előtt állókat is, ahogyan arra a **Gyermek Jogairól Szóló Egyezmény preambuluma** utalva a korábbi, Gyermek Jogairól Szóló Nyilatkozatra is megfogalmaz:

„a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt.”⁵

12. Mivel minden gyermeket különös védelem illet meg születése előtt és után, továbbá a születés előtti időszakban nem található olyan racionális határvonal, amely elválasztaná az embert valamilyen „még nem emberi” mivoltától, **az államnak biztosítania kell ezt a**

3 [http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/ad7c87bce0d0b207c12580b2005e92e4/\\$FILE/IV_139_3_2017_amicus%20curiae.pdf](http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/ad7c87bce0d0b207c12580b2005e92e4/$FILE/IV_139_3_2017_amicus%20curiae.pdf) Letöltve: 2020. 11. 27.

4 „human embryos and fetuses must be treated in all circumstances with the respect due to human dignity” Az Európa Tanács parlamenti közgyűlésének 1046. számú ajánlása az emberi embriók és magzatok diagnosztikai, terápiás, tudományos, ipari vagy kereskedelmi célú felhasználásáról. (1986). <https://pace.coe.int/pdf/36c7c0f063716bf2b96215822ee1e3c1458d35ed3326667a8259ffe25682ae848428feba12/recommendation%201046.pdf> Letöltve: 2020. 11. 27.

5 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100064.tv> Letöltve: 2020. 11. 27.

védelmet minden megfogant emberi lény számára.

13. Az emberi fejlődés folyamatosságára már Lábady Tamás alkotmánybíró is felhívta a figyelmet:

„Az emberfejlődés a fogamzástól kezdve kontinuus, az nem tagolódik szubhumán és humán fázisokra. A genetikusan meghatározott »ember« ismérv eszerint éppúgy magába foglalja a születés előtti (magzati) létet mint az egységes, megbonthatatlan biológiai folyamat integráns részét, miként a születéstől a halálig ívelő létezés dimenzióját. A magzat tehát biológiailag ember, és nem dolog, nem tárgy; genetikailag befejeződött egyén: individuum; az egyedi emberi élet pedig a fogantatás és a biológiai halál közötti egységes folyamat. A születés előtti (a méhen belüli és kívüli) magzati életnek azért nincs (nem lehet) külön jogi státusza, mert a biológiai kontinuitáshoz képest a születés mesterséges, ugyanakkor önkényes normatív határvonal. ... Ha a jog különböztethetne az emberi élet születés utáni és előtti fázisai között, sőt ez utóbbin belül esetleg tovább artikulálhatna például aszerint, hogy képes-e már a magzat a méhen kívüli életre vagy sem, illetőleg aszerint, hogy a magzat milyen távol vagy közel van a születéshez, genetikailag egészséges-e, vagy károsodott stb., akkor – elvben – ugyanezt a normatív megkülönböztetést – akár azonos szempontú ismérvek alapján is (csecsemő életképessége, születés utáni időhatár tűzése, életminősége, tudati, egészségi állapota stb.) – a már megszületett ember vonatkozásában is megtehetné. Ez pedig apartheid normatív ember-fogalom kialakításához vezetne.”⁶

14. Az emberi fejlődés oszthatatlanságát mondta ki az **Európai Unió Bírósága** az Oliver Brüstle kontra Greenpeace ügyben hozott ítéletében, amikor döntés született az emberi embriók elpusztításával járó eljárások szabadalmazhatóság köréből történő kizárásáról⁷. Következésképpen **nincs olyan időbeli határ, amire hivatkozva felosztható lenne az emberi élet, az ember méhen belüli vagy azon kívüli fejlődése.**
15. A **Gyermek Jogairól Szóló Egyezmény** 6. cikkének magyar fordításában sajnálatos módon még mindig a „veleszületett” szó szerepel, holott az eredeti dokumentum „inherent” kifejezése nem köti feltételhez az élethez való jogot. Az erről szóló állásfoglalásunkat korábban elküldtük az illetékes minisztériumok felé⁸. Időszerű lenne ezt a hibát javítani, hiszen a törvény kultúrát szül, amint azt a kommunizmus időszakában legalizált abortusz példája is mutatja.
16. A **Gyermek Jogairól Szóló Egyezmény** nem tér ki olyan **különbségtételre, miszerint a méhen belüli gyermek ne lenne gyermek, értelemszerűen a még meg nem született gyermek is gyermek.** Így az Egyezmény 6. cikke értelmében ő is védelmet élvez:

„Az Egyezményben részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését.”⁹

6 Hámori Antal: Beszéd Lábady Tamás tiszteletére

http://epa.oszk.hu/02400/02445/00038/pdf/EPA02445_ias_2015_04_09.pdf

és az alkotmánybíró különvéleménye:

<http://public.mkab.hu/dev/dontesek.nsf/0/DAE998E2349BE7D2C1257ADA005258A0?OpenDocument> Letöltve: 2020. 11. 27.

7 Az Európai Bíróság (Nagytanács) ítélete az Oliver Brüstle kontra Greenpeace ügyben. 2011. október 18. C-34/10 ítélet, 33. bekezdés: „kialakulásának és fejlődésének egyetlen szakaszában sem lehet szabadalmaztatható találmány tárgya az emberi test” <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:62010CJ0034&from=EN> Letöltve: 2020. 11.27.

8 Élethez való jogunk emberi létünkéből fakad. Emberi Méltóság Központ, 2019. Elérhető:

<https://mltsg.files.wordpress.com/2020/12/veleszulettett.pdf>

9 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100064.tv> Letöltve: 2020. 11. 27.

17. Minden embernek, tekintet nélkül fogyatékoságára vagy tartózkodási helyére (méhen belül, vagy azon kívül) joga van élni. Ahogyan utal erre az **Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata** legelső mondatában:

„az emberiség családja minden egyes tagja méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak elismerése alkotja a szabadság, az igazság és a béke alapját a világon”¹⁰.

A fogyatékossgal élő vagy még az anyaméhben fejlődő embertársaink el nem ismerése akadálya a szabadság, az igazság és a béke megvalósulásának.

18. A **Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya** – a korábban már említett téves magyar fordítással – szintén védi minden emberi lény emberi létéből fakadó jogát az élethez:

„Minden emberi lénynek veleszületett joga van az életre. E jogot a törvénynek védelmeznie kell. Senkit sem lehet életétől önkényesen megfosztani.”¹¹

Ugyanezen dokumentum ugyanezen cikke elismeri a **gyermek, mint az anyától független emberi lény élethez való jogát**:

„Halálbüntetést nem lehet kiszabni a 18. életévüket be nem töltött személyek által elkövetett bűncselekmények miatt, és azt terhes nőknél nem lehet végrehajtani.”¹²

Lehet-e kérdés ezek után az önrendelkezésre hivatkozva egy másik emberi élet kioltása? Nemcsak védi a **születés előtti emberi életet** ez a nemzetközi dokumentum, de **elismeri a gyermek anyától független státuszát is.**

19. Alaptörvényünk XV. cikke kimondja, hogy

„A törvény előtt minden ember egyenlő. Minden ember jogképes”¹³.

A fogantatástól kezdve ember az ember, hiszen az emberi fajhoz tartozik. Következésképpen mérlegelés nélkül megilleti, hogy továbbfejlődve lehessen valaki saját döntésekkel, saját tervekkel, boldogulását maga keresve.

20. **Az emberi élettől nem elválasztható az adott embernek a fogyatékossga. A szóban forgó perben az önrendelkezési jogra hivatkozva megszakított terhesség a már – egyébként kívánt – megfogant emberi élet elpusztítását okozza. A kívánt gyermekről „nem leválasztható”, nem elvonatkoztatható az ő fogyatékossga. Alaptörvényünk XVI. cikke a gyermekek védelmét tűzi ki célul:**

„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”¹⁴

10 Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata.

https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/hng.pdf Letöltve: 2020. 11. 27.

11 A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, 6. cikk (1) bekezdése. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=97600008.tvr> Eredeti nyelven: „Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.”

<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx> Letöltve: 2020. 11. 27.

12 A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, 6. cikk (5) bekezdése. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=97600008.tvr> Letöltve: 2020. 11. 27.

13 Magyarország Alaptörvénye. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> Letöltve: 2020. 11. 27.

14 Magyarország Alaptörvénye. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> Letöltve: 2020. 11. 27.

A fejlődő gyermek életének kioltása az anyaméhben, vagy azon kívül, ellentmond az Alaptörvény gyermekek védelmében megfogalmazott szakaszának. Ezért a **Magzati élet védelméről szóló törvény 6.§ (3) bekezdésének** korábban említett fordulata, miszerint „a terhesség a 20. hetéig – diagnosztikus eljárás elhúzódása esetén a 24. hetéig – szakítható meg” nem biztosítja a gyermekek védelmét, az Alaptörvény XVI. cikkébe ütközik.

A fogyatékosággal élőkkal szembeni diszkrimináció

21. A születés előtt álló gyermekről csak úgy beszélhetünk, ha a méhen belüli élet védelmébe beleértjük a méhen kívüli élet lehetőségét. Ez különösen igaz azokban az esetekben, melyekben a gyermek „kívánt” státuszából egy orvosi diagnózis eredményeként „nem kívánt” státuszba kerül.
22. Megjegyzendő, hogy az orvosi diagnózisok valamilyen képalkotó eljárással készülnek, melyek nem adnak 100%-os bizonyosságot. A bizonytalanra alapozva mondanak ki biztos nemet a gyermekre, amit akár az önrendelkezésre, akár másra hivatkozva nézünk, a gyermeknek 100%-os eliminálását jelenti, ha a szülők ilyen irányban döntenek.
23. A **Gyermek Jogairól Szóló Egyezmény 2. cikke** tiltja a megkülönböztetést, az élethez való jog azokat is megilleti, akiket a **szülei meggyőződése vagy egyéb kritériumok** miatt csupán „szövetcsomónak” tekintenek:

„Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és biztosítják a joghatóságuk alá tartozó gyermekek számára az Egyezményben lefektetett jogokat minden megkülönböztetés, nevezetesen a gyermeknek vagy szüleinek vagy törvényes képviselőjének faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképtelensége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül.”¹⁵

24. Mi több, az államnak kötelessége megvédeni a gyermekeket minden nemű megkülönböztetéstől, akár saját szülei meggyőződése miatt őt érő megkülönböztetéstől:

„Az Egyezményben részes államok megteszik a megfelelő intézkedéseket arra, hogy a gyermeket hatékonyan megvédjék minden, bármely formában jelentkező megkülönböztetéstől és megtorlástól, amely szülei, törvényes képviselői vagy családtagjai jogi helyzete, tevékenysége, véleménynyilvánítása vagy meggyőződése miatt érhetné őt.”¹⁶

A méhen belül bármilyen detektált fogyatékoság miatt, az önrendelkezési jogra hivatkozva kioltani egy emberi életet, megengedhetetlen. Ezzel a gyakorlattal szemben az államnak kötelessége a gyermekeket megvédeni, még ha a szülei meggyőződése mást diktálna. A fentiekből egyértelműen következik, hogy a kor, a születés körülményei vagy a fogyatékoság nem lehet megkülönböztetés oka.

25. Az Európa Tanács Magyarország által is ratifikált **Oviedói Egyezménye** kitér arra, hogy az

„egyén örökletes genetikai állománya alapján történő hátrányos megkülönböztetésének minden formája tilos.”¹⁷

15 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100064.tv> Letöltve: 2020. 11. 27.

16 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99100064.tv> Letöltve: 2020. 11. 27.

17 2002. évi VI. törvény az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye

A hátrányos megkülönböztetés egyik legsúlyosabb formája, ha az embertől elveszik az életét. Az abortusz ennek a hátrányos megkülönböztetésnek a durva megvalósulása.

26. A mai magyar nőgyógyászati gyakorlat egyértelműen diszkriminálja a fogvatékossággal élőket. Amíg a születendő gyermek életének kioltása annak 20. hetében bűncselekmény, addig a fogvatékossággal élő magzatok esetében ugyanez nem büntetendő. Mindezt beárnyékolja az orvosi műhibaperektől való félelem, ami negatívan motiválhatja az egészségügyben dolgozókat. **A fentiek értelmében a Magzati élet védelméről szóló törvény 6. § (3) bekezdésének korábban említett fordulata, miszerint „a terhesség a 20. hetéig – diagnosztikus eljárás elhúzódása esetén a 24. hetéig – szakítható meg” nem biztosítja a gyermekek védelmét.**

Az abortusz nem családtervezési módszer

27. Tétélezzük fel, hogy a gyermek orvosi hiba miatt születik meg, mint a szóban forgó perben. Ha a szülők ugyanis önrendelkezési vagy családtervezési jogukra hivatkozva az abortuszt választják, a gyermek most nem élne. Ezt az összefüggést nem lehet figyelmen kívül hagyni. A gyermek életéről az orvos „tehet”. Alkalmas-e ezek után a gyermek környezete a nevelésére? Milyen traumák érik azt a gyermeket, akinek az életét elvették volna, hacsak az orvos „nem hibázik”, és erről a szülők egy bírósági per keretein belül nyilatkoznak, szavaikat jegyzőkönyvbe veszik, amit a gyermek később elolvashat?
28. A felperesek utalnak családtervezési joguk sérelmére, és úgy érzik, hogy emiatt kártérítés illeti őket. **Az abortusz nem családtervezési módszer**, hiszen általa nem válik a házaspár családdá, és a nem tervezett gyermekáldás „megoldásaként” használják. Ezt támasztja alá a az 1994-ben Kairóban tartott **Nemzetközi Népesedési és Fejlesztési Konferencia Akcióprogramja**, mely kimondja, hogy

„az abortusz semmilyen esetben sem tekinthető családtervezési módszernek”¹⁸.

A nem kívánt gyermek abortusz útján történő eltávolítása az anyaméhből nem családtervezés, hanem egy emberi lény életének szándékos kioltása.

Záró gondolatok

„A napjainkban egyre inkább megnyilvánuló fogyasztói szemlélet, az orvossal szembeni megnövekedett elvárások, a racionális elemekből összebarkácsolt szürreális világkép, az orvoslás terén az intim szférába egyre jobban benyomuló technika anonim hatalma vezettek oda, hogy gyakran a sorsszerűség és véletlenszerűség is jogi kérdéssé válhat, s gazdasági megfontolások mérettetnek meg az emberi élettel és méltósággal szemben.”
- Navratyil Zoltán¹⁹

Az emberi élet kioltása csak azért, mert valamilyen fogvatékosság gyanítható esetében, a náci diktatúrában elterjedt fajnemesítést idézi, az eugenika napjainkban is megvalósuló gyakorlata, amit a kommunizmus alatt hazánkba érkezett abortuszkultúra magáévá tett. Ezt az anyát gyermeke ellen fordító örökséget éljük most. Kérdés, hogy a kommunizmus végével az abortuszkultúra is véget ér-e, vagy újabb életellenes ideológiák térnyerésével a szabadság téves értelmezésével továbbhaladunk ezen az úton, melytől nem idegen a

11. cikke. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0200006.TV> Letöltve: 2020. 12. 01.

18 „In no case should abortion be promoted as a method of family planning”. ICPD 8.25. Ford. a szerk. https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/icpd_en.pdf Letöltve: 2020. 11. 27.

19 Navratyil Zoltán: A gyermek, mint „kár”? p. 50. *Jogtudományi Monográfiák 11.* Pázmány Press. Budapest. 2019.

magzati szervkereskedelem sem²⁰. Egy valóban diszkrimináció-mentes világban nincs helye az eugenikus abortuszoknak.

Tata, 2020. december 2.

Tisztelettel:

Frivaldszky Edit
igazgató
Emberi Méltóság Központ

20 A Planned Parenthood abortuszcéget leleplező videókon keresztül egyértelművé vált, hogy a magzati szervkereskedelem piaca hogyan árazza be az abortumok testrészeit.

<https://www.centerformedicalprogress.org/fetal-trafficking-under-oath/> Letöltve: 2020. 11. 27.